

KÄRKÖLÄ

KÄRKÖLÄ

Kärkölän ilmasto- suunnitelma

2025-2029

KÄRKÖLÄ

www.karkola.fi

**Jokainen voi tehdä
jotain, mutta
kenenkään ei
tarvitse tehdä
kaikkea**

**Yhdessä
vaikutamme
enemmän**

KÄRKÖLÄ

Kärkölän ilmasto- suunnitelma

Aluksi

Alkusanat
Kärkölä lukuina
Keskeiset käsitteet

Nykytila ja tavoite

Ilmastotyön verkostot
Kärkölän päästötavoite, päästökehitys ja
päästöjen jakauma
Arvioitu päästökehitys
Kulutusperusteiset päästöt
Ilmastosuunnitelman valmistelu ja
seuranta

Toimenpiteet

1. Ilmastojohtaminen
2. Energia ja kulutus
3. Kestävä liikkuminen
4. Kestävä ruokajärjestelmä
5. Luonto ja maankäyttö
6. Ilmastomuutokseen sopeutuminen
7. Viestintä ja ympäristökasvatus

KÄRKÖLÄ

KÄRKÖLÄ

Aluksi

Kärkölen ilmastosuunnitelma

KÄRKÖLÄ

Alkusanat

Suomen kansallisena tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää päästövähennyksiä sekä hiilinielujen vahvistamista. Kunnat ovat merkittävässä roolissa ilmastotavoitteen saavuttamisessa, sillä ne voivat tukea asukkaita elämään kestävämmiin ja voimaan paremmin.

Kärkölen ilmastosuunnitelma toimii kunnan tekemän kestävyystyön pohjana tulevina vuosina. Sen avulla kunnan ilmastotyö on määrätietoisempaa ja avoimempaa. Ilmastosuunnitelmassa on huomioitu ilmastomuutoksen ohessa muitakin kestävyysteemoja, kuten luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen.

Kärkölen kunta on ollut mukana hiilineutraalien kuntien Hinku-verkostossa vuodesta 2019 lähtien. Päijät-Häme on lisäksi Hinku- maakunta. Verkostoon kuuluvien kuntien ja maakuntien tavoitteena on 80 prosentin päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Kärkölä on myös sitoutunut vuosien 2017-2025 kunta-alan energiatehokkuussopimukseen (KETS).

Kärkölen ilmastosuunnitelma on koottu vuosien 2023-2024 aikana. Suunnitelman laatimiseen on saatu ympäristöministeriön myöntämä valtionavustus. Valmistelutyössä osallistettiin laajasti Kärkölen kunnan henkilöstöä, päättäjiä, kuntalaisia ja alueen muita toimijoita. Ilmastosuunnitelma koottiin yhteistyössä kuuden muun Päijät-Hämeen kunnan - Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Padasjoen ja Sysmän - kanssa. Suunnitelman valmistelua koordinoi Päijät-Hämeen liitto.

Kärkölä lukuina

Asukkaat (2023)

4 114 hlö	Asuntokuntia 2128 kpl	Vapaa-ajan asuntoja 299 kpl	Alueella olevat työpaikat (2022) 1595 kpl
Alle 15-vuotiaita 12,5 % 15-64-vuotiaita 58,2 % Yli 64-vuotiaita 29,3 %			

Pinta-ala

Kokonaispinta-ala 259,3 km²
Taajama-aste (2022) 67,2 %

Maankäyttö

Vesistöt

Yli 1 ha kokoiset järvet 8 kpl
Pinta-ala yhteensä 2,8 km²
1% kokonaispinta-alasta

Metsätalousmaa (metsä-, kitu- ja joutomaa):

143km²
Noin 55 % kokonaispinta-alasta
Kunnan omistama metsäpinta-ala 241 ha

Käytössä oleva maatalousmaa:

Viljelyala 85 km²
Tiloja 127 kpl

Keskeiset käsitteet

Kasvihuonekaasu

Kasvihuonekaasut toimivat ikään kuin kasvihuoneen lasikatto. Kaasut päästävät auringon säteilyn läpi maapallolle, mutta estävät maasta tulevan lämpösäteilyn pakenemisen avaruuteen.

Ilmastonmuutos

Ihmistoiminnan seurauksena kasvihuonekaasut ovat lisääntyneet ilmakehässä. Tämä johtaa maapallon keskilämpötilan nousuun, mikä vaikuttaa mm. sääolosuhteisiin, merenpinnan tasoon ja ekosysteemeihin.

HINKU-verkosto

Pääasiassa kunnille suunnattu, vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto. Verkostoon liittyneet kunnat ja maakunnat tavoittelevat hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä.

Energiatehokkuussopimus (KETS)

Vapaaehtoinen sopimus, jolla on merkittävä rooli Suomen energiatehokkuusdirektiivin tavoitteiden saavuttamisessa. Sopimukseen voi liittyä kunnat ja yritykset sekä kiinteistö- ja vuokratalonyhtiöt.

CO₂e

Hiilidioksidiekvivalentti, jossa hiilidioksidin lisäksi on otettu huomioon myös muiden kasvihuonepäästöjen ilmastoa lämmittävä vaikutus.

Päästökerroin

Päästökerroin kuvaa yhden yksikön aiheuttamaa kasvihuonekaasujen päästömäärää. Esimerkiksi sähköntuotannossa päästökerroin voidaan ilmoittaa grammoina hiilidioksidiekvivalenttia tuotettua kilowattituntia kohden (gCO₂e/kWh).

Päästökuilu

Ero nykyisillä toimenpiteillä saavutettavan päästövähennyksen sekä tavoitteen välillä.

Perusskenaario

Oletettujen olemassa olevien politiikkatoimien sekä muiden tiedossa olevien kansallisella tasolla päätettyjen toimien vaikutus alueen päästökehitykseen tulevina vuosina.

Ilmastotyön nykytila, päästökehitys ja tavoite

Kärkölen ilmastosuunnitelma

Ilmastotyön verkostoja

Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS)

Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat valtion ja toimialojen yhdessä valitsema keino täyttää Suomelle asetetut kansainväliset energiatehokkuusvelvoitteet. Sopimusten energiatehokkuustavoitteisiin on sitoutunut Suomessa yli 700 yritystä sekä yli 150 kuntaa ja kuntayhtymää.

Kärkölä on mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa, mistä oli ilmastosuunnitelman valmistelun aikaan voimassa vuosien 2017-2025 energiatehokkuussopimus.

Kärkölä'n kunta raportoi vuosittain omasta energiankäytöstään sekä toteutetuista energiatehokkuustoimista sopimuksen mukaisesti. KETS:n etenemistä seurataan sisäisissä työryhmissä.

Sopimustoiminta tarjoaa kunnalle hyvän pohjan oman energiankulutuksen hallinnalle, sekä parempia avustuksia energiatehokkuushankkeisiin.

Hinku-verkosto

Kärkölä'n kunta kuuluu hiilineutraalien kuntien ja maakuntien Hinku-verkostoon. Verkostossa mukana olevat kunnat ja maakunnat kuuluvat ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijöihin ja ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Hinku-verkostoon kuuluminen edellyttää Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen sopimista.

Päijät-Hämeen ilmastotyöryhmä

Päijät-Hämeen ilmastotyöryhmä kokoaa alueen keskeiset toimijat, kuten kunnat, korkeakoulut ja energiayhtiöt yhteisen pöydän ääreen suunnittelemaan ja toteuttamaan ilmastotoimenpiteitä.

Kärkölä'n kunta on mukana alueellisessa ilmastotyöryhmässä ja osallistuu aktiivisesti kokoontumisiin, joita järjestetään neljä kertaa vuodessa.

Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimus

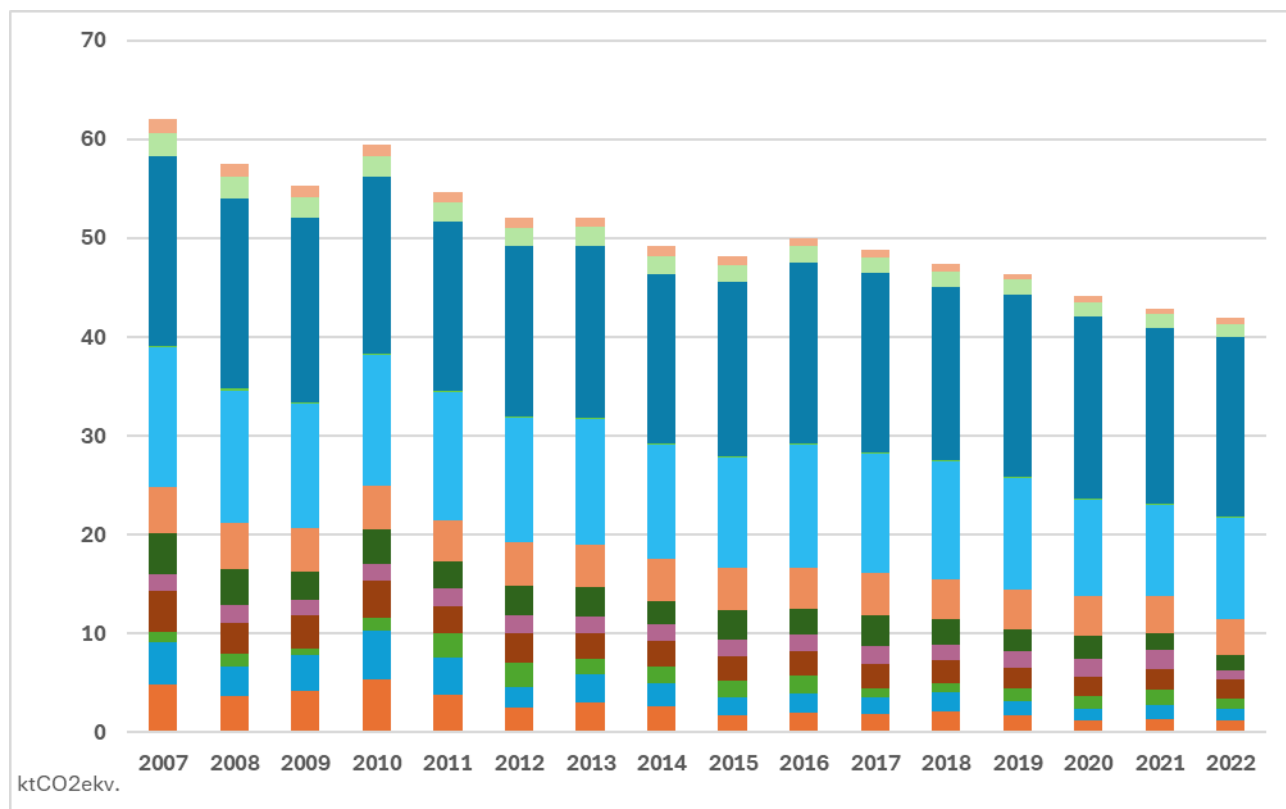
Lahden kaupunkiseudulle on tehty maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus vuosille 2021-2031. Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa ovat mukana Lahti, Asikkala, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä ja Orimattila sekä Päijät-Hämeen liitto.

MAL-sopimusten tavoitteena on edistää kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää.

Seurantaryhmä ja työryhmä kokoontuvat säännöllisesti seuraamaan sopimusten edistymistä.

Kärkölen päästötavoite ja -kehitys vuosina 2007-2022

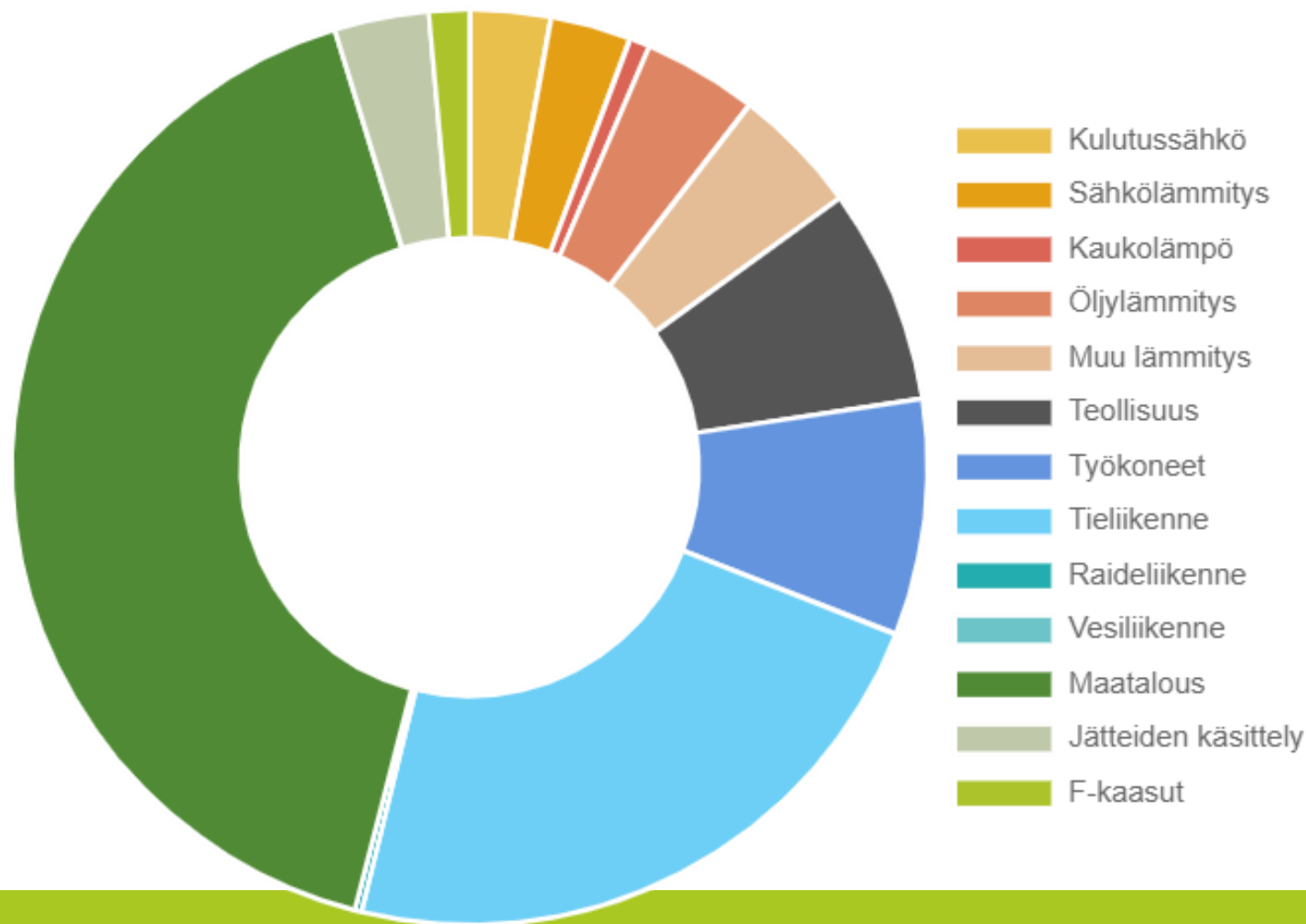
Kärkölä on sitoutunut Hinku-tavoitteeseen eli vähentämään 80 % alueen kasvihuonepäästöistä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Kärkölen kunnan kokonaispäästöt ovat vähentyneet Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) laskennan mukaan vertailuvuoden 2007 tasosta vuoteen 2022 mennessä 32 % ja asukaskohtaiset päästöt 21 %.

Kärkölän päästöjakauma vuonna 2022

Kärkölän alueperusteisen kasvihuonekaasujen päästöjakauman perusteella kunnan alueen päästöt jakautuivat vuonna 2022 seuraavasti:

- 33% maataloudesta
- 22% tieliikenteestä
- 9% työkoneista
- 8% teollisuudesta
- 4% jätteiden käsittelystä
- 20% lämmityksestä ja muusta energiankulutuksesta.

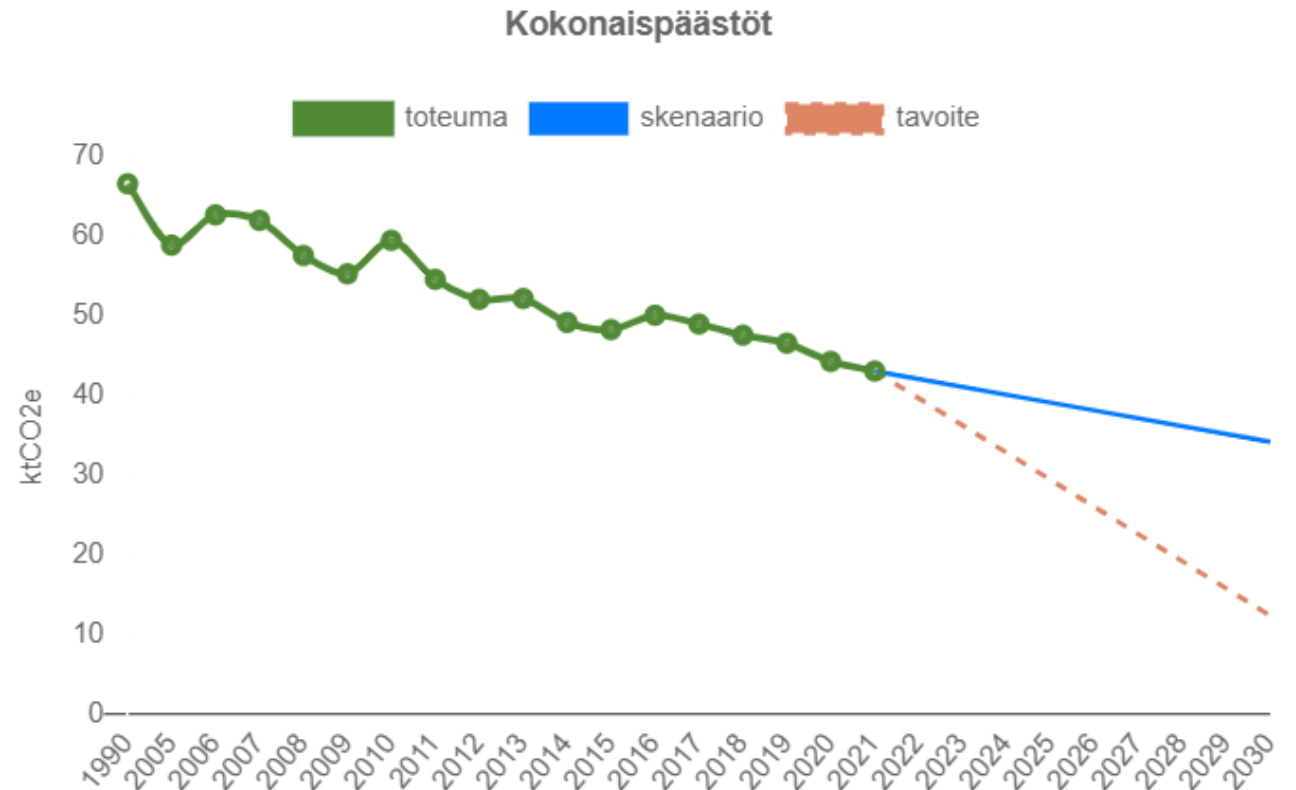

Arvioitu päästökehitys

SYKE:n päästöskenaariotyökalun perusarvion mukaan Kärkölen päästöt vähenevät vuoteen 2030 mennessä noin 45 %:iin vuoden 2007 tasosta.

Perusskenaario on luotu olemassa olevien politiikkatoimien ja muiden kansallisella tasolla päätettyjen toimien perusteella. Matkaa 80 % päästövähennystavoitteeseen (12 ktCO₂e) jää vielä 22 ktCO₂e.

Ilmastosuunnitelmaan on koottu toimenpiteet, joilla saadaan lisättyä kunnan päästövähennyksiä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin valtion, yritysten ja asukkaiden lisätoimia.

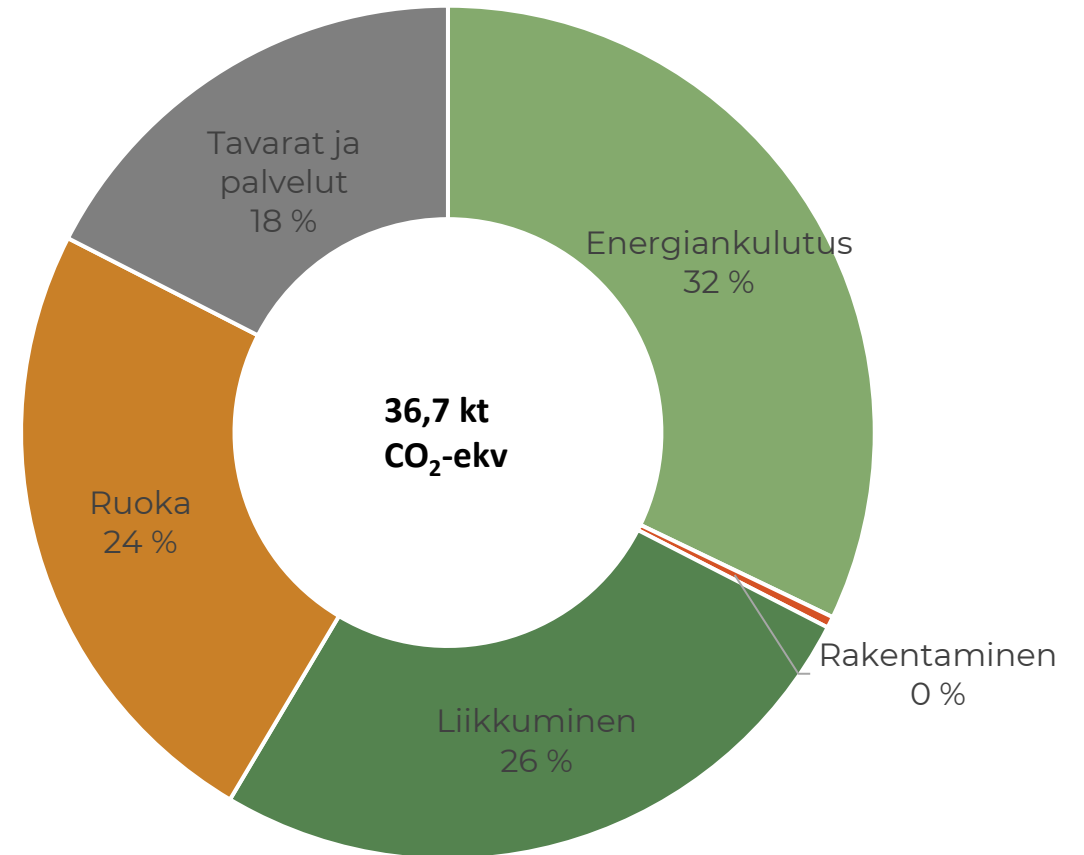
Kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt

SYKE:n alueellisen päästölaskennan lisäksi ilmastosuunnitelmiin on tilattu kulutusperäinen päästölaskenta. Laskennan avulla saadaan tietoa kuluttamisen, kuten ruuan ja kulutustavaroiden tuotannon ja valmistuksen tai ulkomaanmatkojen päästöistä. Kulutusperusteisella päästölaskennalla pyritään arvioimaan kaikki kuntalaisten kulutuksesta aiheutuvat päästöt, huolimatta siitä, missä kulutettu hyödyke on tuotettu.

Kulutuksesta aiheutuvat päästöt on jaettu viidelle sektorille:

- Energiankulutus
- Rakentaminen
- Liikkuminen
- Ruoka
- Tavarat ja palvelut.

Kärkölän kulutusperusteiset päästöt on laskettu vuodelta 2022. Laskentaa voidaan hyödyntää jatkossa ilmastotoimien ja viestinnän kohdentamisessa.

Kulutuksen kasvihuonekaasupäästöt Kärkölässä sektoreittain vuonna 2022. Rakentamisen hiilikädenjälkivaikutus ei näy kuvassa.

Ilmastosuunnitelman valmistelu

Ilmastosuunnitelman valmistelussa kuultiin laajasti Kärkölän kunnan henkilöstöä, kuntapäättäjiä sekä asukkaita ja vapaa-ajan asukkaita. Ilmastosuunnitelman valmistelusta tiedotettiin monissa kanavissa valmistelun aikana.

Ilmastosuunnitelmakuntien edustajista koostunut ohjausryhmä kokoontui kuukausittain suunnitelman valmistelun aikana vuosina 2023-2025.

Oheisessa taulukossa näkyy pääpiirteittäin Kärkölän ilmastosuunnitelman valmisteluprosessin toimet.

Toteutus/tilaisuus	Ajankohta
Esittely Kärkölän laajennetulle johtoryhmälle	6.11.2023
Kysely henkilöstölle	Lokakuu 2023
Tiedote henkilöstökyselystä	Marraskuu 2023
Tiedote ilmastosuunnitelmatyöstä	Tammikuu 2024
Tiedote Kärkölän kuulumisia -lehdessä	Helmikuu 2024
Kysely yhdistyksille	12.3.-1.4.2024
Työpaja päättäjiille ja keskeisille viranhaltijoille	21.3.2024
Päijät-Hämeen ilmastokokous	22.5.2024
Ilmastosuunnitelmatyön esittely Kärkölän hyvinvointipäivänä	Toukokuu 2024
Tienvarsikyltit	Touko-elokuu 2024
Asukas- /vapaa-ajanasukaskysely	25.6.-2.8.2024
Tiedote Kärkölän Kuulumisia -lehdessä	Syyskuu 2024
Ilmastosuunnitelman kommentointi Ilmastovahdissa	Syyskuu 2024
Työpaja 6. luokkalaisille	11.9.2024
Työpaja päättäjiille ja keskeisille viranhaltijoille	1.10.2024
Käsittely ympäristölautakunnassa	16.10.2024
Käsittely kunnanhallituksessa	28.10.2024
Hyväksyntä valtuustossa	11.11.2024

Ilmastosuunnitelman päivitys, toteutus ja seuranta

Kunnan ilmastotyöryhmä päivittää ja seuraa ilmastosuunnitelman toteutumista vähintään kaksi kertaa vuodessa. Toimenpiteitä toteuttavat kaikki toimialat.

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden etenemisen seurantaan ja päivittämiseen käytetään tämän suunnitelman teemakohtaisia toimenpidetaulukkoja. Etenemisen seurannassa ilmastosuunnitelman toimenpiteet merkitään seuraavilla värikoodeilla, etenemistilanteen mukaan:

Punainen = ei vielä aloitettu, jäljessä

Keltainen = suunnitteilla

Sininen = toteutuksessa

Vihreä = valmis

KÄRKÖLÄ

KÄRKÖLÄ

Toimenpiteet

Kärkölen ilmastosuunnitelma

KÄRKÖLÄ

Ilmastosuunnitelman rakenne

Ilmastosuunnitelman toimenpiteet on koottu seuraavien teemojen alle:

- Ilmastojohtaminen
- Energia ja kulutus
- Kestävä liikkuminen
- Kestävä ruokajärjestelmä
- Luonto ja maankäyttö
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Viestintä ja ympäristökasvatus

Teemakohtaiset toimenpiteet esitellään taulukoissa, joihin on kirjattu myös vastuutahot sekä suunnitellut toteutusaikataulut. Suunnitelman liitteenä on tarkemmat kuvaukset toimenpiteistä.

Ilmastosuunnitelman päätöksenteon tueksi tilattiin selvitys toimenpiteiden kustannuksista ja hyödyistä. Teemojen yhteydessä on Sitowisen tuottama kooste vaikutuksista. Koko selvitys on suunnitelman liitteenä.

Ilmastojohtaminen

Ilmastojohtaminen luo pohjaa määrätietoiselle ja järkevälle ilmastotyölle. Ilmastojohtamiseen kuuluvat organisaation toimintatavat ja ilmastotyötä ohjaavat työkalut kuten kunnan ilmastosuunnitelma.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii pitkäjänteistä johtamista kuntaorganisaatiossa. Hyvällä ilmastojohtamisella kunta voi saavuttaa päästövähennysten lisäksi muitakin etuja kuten kustannussäästöjä, kilpailuetua ja vetovoimaa. Jotta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa, tulee ne kytkeä kunnan strategiaan ja johtamisjärjestelmään.

Ilmastojohtajuus on myös kykyä innostaa muita toimijoita mukaan päästöjen vähentämiseen. Kunta ei voi yksin saavuttaa ilmastotavoitteita, mutta voi toimia esimerkkinä sekä kannustaa asukkaita, yrityksiä ja muita toimijoita tekemään oman osansa.

Teematason arviointi

ILMASTOJOHTAMINEN

Kustannukset

- Ilmastojohtamisen teemojen edistäminen vaatii ilmastoasiantuntijuutta
  - Kustannukset uuden/uusien henkilöiden palkkaamisesta
  - Henkilöstön kouluttaminen
- Kaikkien ilmastosuunnitelman toimenpiteiden jalkauttaminen vaatii myös muulta henkilöstöltä ilmasto-osaamista, aikaa ja perehtymistä
  - Nykyisen henkilöstön kouluttaminen

Hyödyt

- Ilmastojohtamisen toimenpiteet luovat pohjan ja edellytykset koko ilmastosuunnitelman toteuttamiselle ja siksi siihen tulee panostaa
- Selkeä työnjako ja vastuiden nimeäminen edesauttaa kaikkien toimenpiteiden toteuttamista. Osaamisen kehittämisellä (mm. koulutukset, tilaisuudet) parannetaan mahdollisuuksia onnistua
- Jakamalla vastuuta ympäri kuntaorganisaatiota, voidaan ilmastotyötä tehdä resurssitehokkaasti tunnistaen synergioita muuhun tekemiseen ja niitä hyödyntäen

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastotavoitteiden lisääminen kunnan strategiaan	Kunnanvaltuusto	2025
Ilmastosuunnitelman säännöllinen seuranta, päivittäminen ja raportointi	Ilmastotyöryhmä/ympäristösihteeri	2025-
Ilmastotyön vastuiden lisääminen tehtäväkuvauksiin	Kaikki toimialat	2025
Ilmastojohtajan tai -koordinaattorin nimeäminen kuntaan	Kunnanvaltuusto	2024
Ilmastosuunnitelman perehdytys uudelle valtuustolle	Ympäristösihteeri/ maakuntaliitto	2025
Asiantuntijoiden hyödyntäminen kunnan johtoryhmässä ja päätöksenteossa	Kaikki toimialat	2025-
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi päätöksenteossa ja hankkeissa	Kaikki toimialat	2025-
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi hankinnoissa	Kaikki toimialat	2025-
Ekotukitoiminnan käynnistäminen ja ylläpito	Ympäristötoimi / kaikki toimialat	2026-
Ympäristö- ja ilmastoasiat tilaisuuksissa ja tapahtumissa	Kaikki toimialat	2025-
Osallistuvan budjetin avustus ilmastotoimenpiteelle	Hallinto	2025-
Ympäristönäkökulmien huomioiminen yhdistysten avustuksissa	Sivistystoimi	2025-
Yhdistysten kuuleminen päätöksenteossa	Kaikki toimialat	2025-
Kansalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen ja yhteistyö	Kunnanhallitus	2025-

Energia ja kulutus

Energiatehokkuus ja uusiutuvan energian lisääminen vähentävät päästöjä ja kannattavat taloudellisesti.

Energiasektorin päästöjen vähentäminen on keskeistä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuuden lisääminen ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joilla saavutetaan myös kustannussäästöjä.

Energiatehokkuus ja kiertotalouden periaatteet on tärkeä huomioida niin hankinnoissa kuin uudis- ja korjausrakentamisessakin.

Teematason arviointi

ENERGIA JA KULUTUS

Kustannukset

- Olemassa olevien kiinteistöjen energiatehokkuustoimet voivat olla huomattavan kalliita ja vaatia isoja investointeja (esim. lämmöneritys, ikkunoiden/ovien uusiminen, ilmanvaihdon tehostaminen, valaistus, älykkäät hallintajärjestelmät, uusiutuvan energian ratkaisut)
- Energiatehokkaat laitteet voivat olla hankintahinnaltaan hieman kalliimpia
- Kotitalouksille myönnettävän energiatoimien kannustimen kustannukset (esim. alennus, tukiseteli)
- Tilojen käyttöasteen nouseminen voi johtaa ylläpitokustannusten kasvuun (esim. suurempi energiankulutus, tilojen kuluminen/lisääntynyt huolto, vahtimestaripalvelut)

Hyödyt

- Energiatehokkuuden investoinnit maksavat itsensä käytännössä aina takaisin, kun käytönaikainen kulutus (lämpö, sähkö, vesi, jätteet) vähenevät
- Energiatehokkaat laitteet säästävät rahaa pitkällä aikavälillä
- Kiinteistöjen energia- ja ympäristötoimet parantavat viihtyvyyttä ja ohjaavat myös tilojen käyttäjiä/asukkaita ympäristövastuulliseen toimintaan
- Kuntalaisten kannustaminen ja mukaan saaminen on edellytys ilmastotavoitteiden saavuttamiselle. Hyvät kannustimet saavat muutosta aikaan
- Tilojen käyttöastetta nostamalla joistain tiloista voidaan mahdollisesti luopua
- Tilojen avaaminen kuntalaisille/yhteisöille mahdollistaa uuden harrastustoiminnan ja lisää yhteisöllisyyttä
- Kiertotalous vähentää tarvetta ostaa uutta
- Saatavilla avustuksia ja tukia (kuten energiatuet, öljy- tai maakaasulämmityksestä luopumisen tuet, kotitalousvähennys)

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Kuntien energiatehokkuussopimuksen toteutus ja seuranta	Ilmastotyöryhmä ja tekninen toimi	2025-
Energiatehokkaiden ratkaisujen löytäminen ja tukeminen	Kaikki toimialat	2025-
Kunnan kestävä uudisrakentaminen	Rakennusvalvonta ja elinvoima	2025-
Tilojen käyttöasteen nostaminen	Tekninen toimi	2025-
Uusiutuvan sähkön hankinta kunnan kiinteistöihin	Tekninen toimi	2025-
Energianeuvonta ja kestävä rakentamisen ohjeistus	Rakennusvalvonta	2025-
Energiaa säästävien laitteiden hankinta ja sähköistäminen	Kaikki toimialat	2025-
Kestävien digitaalisten ratkaisuiden käyttöönotto ja kehittäminen	Kaikki toimialat	2025-
Kunnan irtaimiston ja materiaalien uudelleenkäytön tehostaminen	Kaikki toimialat	2025-
Aurinkosähköjärjestelmät kunnan kiinteistöihin	Tekninen toimi	2025-
Uusiutuvan energian investointien edistäminen	Kunnanvaltuusto ja -hallinto	2025-
Korjaus-, lainaus- ja vuokrauspalveluiden edistäminen	Kunnanvaltuusto ja elinvoima	2025-
Vesihuoltolaitoksen energiatehokkuuden parantaminen	Kärkölän Vesi	2025-
Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätyksen tehostaminen	Salpakierto ja ympäristötoimi	2025-
Lajittelun tehostaminen kunnan kiinteistöissä	Kaikki toimialat	2025-

Kestävä liikkuminen

Kestävä liikkuminen, eli kävely, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen käyttö lisää sekä terveyttä ja hyvinvointia että ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Liikenne aiheuttaa Päijät-Hämeessä noin kolmasosan ilmastopäästöistä, eikä päästöjä ole saatu merkittävästi vähennettyä.

Kuntien toimet ovat ratkaisevassa roolissa kulkutapamuutoksen aikaansaamisessa. Liikenteen sähköistyminen vähentää tulevaisuudessa päästöjä, mutta ei ratkaise esimerkiksi liikkumattomuuteen liittyviä terveyshaasteita. Jo pienikin arkiliikunta vaikuttaa positiivisesti terveyteen ja hyvinvointiin.

Teematason arviointi

KESTÄVÄ LIIKKUMINEN

Kustannukset

- Investoinnit pyöräilyinfrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitoon
- Kestäviin kulkumuotoihin kannustavien toimenpiteiden investoinnit (esim. turvalliset pyöräkatokset, sähköautojen latausinfra, sosiaalitalat työpaikoilla)
- Yhteiskäyttöauton ja kuntapyörien vaatimat investoinnit
- Etätyötilojen ylläpito
- Huomattava osuus kustannuksista aiheutuu henkilöresursseista (erityisesti ajankäyttö ja perehtyminen, osaamisen kehittäminen)

Hyödyt

- Kävelystä ja pyöräilystä terveyshyötyjä, mikä voi vähentää terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tarvetta
- Kävelijöiden ja pyöräilijöiden turvallisuus paranee ja onnettomuudet vähenee (erilliset pyörätiet/-kaistat, paremmin hoidetut väylät, parempi valaistus)
- Työsuhdepolkupyörät työnantajalle jopa ilmaisia ja kannustavat henkilöstöä pyöräilemään ja toimimaan esimerkkinä kunnassa
- Tehostamalla kuljetuksia voidaan saavuttaa ajallisia ja rahallisia hyötyjä
- Hankintakriteerit ohjaavat ja kannustavat markkinoita kehittämään tuotteita ja palveluja ilmastoviisaampaan suuntaan

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Jalankulun ja pyöräliikenteen edistämishjelman päivitys	Tekninen toimi	2026-
Kestävään liikkumiseen motivoivat kampanjat ja viestintä	Viestintä	2025-
Pyöräpysäköinnin ja -reitistöjen kehittäminen	Tekninen toimi	2025-
Kävely- ja pyöräteiden talvikunnossapidon parantaminen	Tekninen toimi	2025-
Kestävän liikkumisen kokeiluiden toteuttaminen v. 2025	Tekninen toimi	2025
Kunnan henkilöstön kannustaminen kestäväään liikkumiseen	Hallinto/ liikunnanohjaaja	2025-
Työsuhdepolkupyörien käyttöönotto	Hallinto	2025-
Kuntapyörien hyödyntäminen	Nuorten paja	2025-
Etätyömahdollisuuksien lisääminen	Johtoryhmä	2025
Tehokkaampien koulu- ja yhteiskuljetusratkaisujen suunnittelu ja toteutus	Sivistystoimi	2025-
Kuljetus- ja ajoneuvohankintojen kriteerien kehittäminen	Tekninen toimi ja sivistystoimi	2025-
Junamatkustamisen kehittäminen	Tekninen toimi	2025-
Sähköautojen latauspisteiden lisääminen	Tekninen toimi	2024
Paikallisten palveluiden tukeminen ja edistäminen	Hallinto	2025-
Lähi- ja luontomatkailun edistäminen	Tekninen toimi	2025-

Kestävä ruokajärjestelmä

Kestävässä ruokajärjestelmässä tuotettu ruoka edistää terveyttä. Ruuantuotanto ja -kulutus tapahtuu luonnonvaroja säästäen ja luonnon kantokyvyn rajoissa.

Sitran määritelmän mukaan ruokajärjestelmän kestävyys siirtymään kuuluu neljä tavoitetta, jotka onnistuessaan luovat mahdollisuuden viidennelle:

1. Kestävä maatalous sopeutuu luonnon kantokyvyn rajoihin
2. Kannattava maatalous mahdollistaa kestävän ruokajärjestelmän
3. Suomalaiset syövät kestävästi
4. Ruokajärjestelmä luo paikallista osallisuutta ja hyvinvointia
5. Suomalaista ruokaa viedään maailmalle laadulla ja ekologisuudella

Teematason arviointi

KESTÄVÄ RUOKAJÄRJESTELMÄ

Kustannukset

- Kustannukset syntyvät pääasiassa henkilöresursseista
  - Osaamisen kehittäminen (mm. hankinnat, reseptiikka)
  - Reseptiikan kehittäminen (ruoan maittavuus, hävikin vähentäminen)
  - Läheltä saatavien raaka-aineiden selvittäminen
  - Kampanjat ja kannustus, yhteistyöverkoston ylläpito
- Investoinnit paikallisviljelyyn (palstat, puut, pensaat), niiden ylläpitokustannukset ja hoito

Hyödyt

- Kuntalaisten terveellisen ruokavalion tukeminen (ymmärrys, osaaminen, valikoima)
- Lasten ja nuorten ympäristökasvatus ja ruokajärjestelmästä oppiminen
- Paikalliselinkeinojen tukeminen, huoltovarmuuden parantaminen
- Sosiaalinen yhteisöllisyys (palstaviljely, yhteisölliset lähiruokamahdollisuudet) ja hyvinvointi
- Tunnetaan raaka-aineiden alkuperä; vähentää turvallisuusriskejä, ei tueta epäeettistä toimintaa
- Paikallisia ympäristöhyötyjä; esim. pienempi hiilijalanjälki, vähentää rehevöitymistä, sitoo typpeä. Lisäksi parantaa pölyttäjien elinympäristöjä

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ruoka- ja siivouspalveluiden ilmastotoimet	Tekninen toimi	2025-
Kestäviin ruokavalintoihin kannustaminen kouluissa ja päiväkodeissa	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Kestävät valinnat kunnan ruokapalveluissa	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Kouluruuan arvostuksen ja ruokailijamäärien lisääminen	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Kasvisruokavaihtoehto tarjolla ruokalinjastoissa	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Ruokahävikin vähentäminen	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Lähiruuan tarjonnan parantaminen	Ruokapalvelut ja sivistystoimi	2025-
Kestävän ruuantuotannon edistäminen	Ympäristötoimi ja elinvoima	2025-
Yhteisölliset hedelmäpuut ja marjapensaat	Tekninen toimi	2025-
Kalastukseen kannustaminen	Ympäristötoimi ja viestintä	2027-
Järvikalan käytön edistäminen	Ympäristötoimi ja viestintä	2027-

Luonto ja maankäyttö

Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan kaiken elollisen luonnon moninaisuutta ja runsautta. Monimuotoisuutta voidaankin edistää niin rakennetuilla alueilla, metsissä kuin esimerkiksi perinneympäristöissä.

Kunta voi vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen etenkin yhdyskuntarakenteen ratkaisulla, kaavoituksella, toimilla kunnan omistamissa metsissä sekä ohjeistuksella ja viestinnällä.

Metsät ja luonto ovat teema, joka on noussut tärkeänä esiin niin kuntien henkilöstölle, asukkaille kuin päättäjillekin tehdyissä kyselyissä.

Ilmastonmuutoksen edetessä ja vaikuttaessa luontoon, on entistäkin tärkeämpää, että kunta ottaa aktiivisen roolin myös monimuotoisuuden turvaamisessa.

Teematason arviointi

LUONTO JA MAANKÄYTTÖ

Kustannukset

- Uusien ilmastomyönteisten toimintatapojen vaatimat selvitykset (kaavoitus, metsien käyttö, luontokohteet, ennallistaminen) ja toteutus
- Viheralueiden muutokset ja ylläpito
- Toimenpiteet vaativat henkilöresursseja toteutuakseen
  - Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja kuntalaisten osaamisen kehittäminen
  - Toimintatapojen kehittäminen ja muuttaminen (uusien suunnitelmien laatiminen, ympäristönäkökulmien huomioiminen aiempaa laajemmin, seurannan lisääminen)
  - Tarvittavan ulkopuolisen asiantuntija-avun kustannukset

Hyödyt

- Tiiviimpi yhdyskuntarakenne mahdollistaa kestävästä liikkumisen ja sitä kautta saavutetaan terveyshyötyjä
- Monimuotoisemmat viheralueet ja metsät edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja matkailun edellytyksiä
- Viheralueiden hallittu hoitamattomuus voi tuottaa jopa säästöä ylläpitotarpeen vähentyessä
- Selvittämällä laajemmin ilmastovaikutuksia ja ympäristön tilaa, voidaan tunnistaa riskejä ja varautua niihin ajoissa

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi kaavoituksessa	Tekninen toimi	2025-
Kestävä metsänhoito	Tekninen ja ympäristötoimi	2025-
Kuntametsien tilan seuranta	Tekninen ja ympäristötoimi	2025-
Arvokkaiden luontokohteiden tunnistaminen ja huomioiminen	Tekninen ja ympäristötoimi	2026-
Siniviherverkoston tunnistaminen ja kehittäminen osayleiskaavatyön yhteydessä	Tekninen toimi	2025-
Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyödyntäminen	Tekninen toimi	2025-
Taajaman tiivistäminen hyödyntämällä esim. tyhjät tontit	Tekninen toimi	2025-
Kestävän asumisen mallialue	Tekninen toimi	2025-
Taajamavihreän ja niittyjen kehittäminen	Tekninen toimi	2025-
Luontotietoisuuden lisääminen	Ympäristötoimi ja sivistystoimi	2025
Vieraslajien aktiivinen torjunta	Tekninen toimi ja ympäristötoimi	2025-
Luonnon hyödyntäminen opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa	Sivistystoimi	2025-
Vesistöjen tilan seuranta järvien seurantaohjelman avulla	Ympäristötoimi	2028
Metsänomistajien kannustaminen kestävään metsänhoitoon	Hallinto	2025-
Vesiensuojelun tehostaminen	Ympäristötoimi	2025-

Luonnon ja maankäytön toimenpiteet

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmasto on jo muuttunut ja tulee muuttumaan, vaikka hillintätoimissa onnistuttaisiin. Tämän vuoksi on tärkeää suunnitella ja toteuttaa varautumisen ja sopeutumisen toimia.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta merkittävimmiksi ilmastoilmiöiksi Päijät-Hämeessä on tunnistettu yleinen lämpeneminen ja erityisesti lämpenevät talvet, lisääntynyt sadanta, helleaallot sekä myrskytuulet.

Kunnissa on tärkeää tunnistaa ilmastonmuutokseen liittyvät merkittävimmät riskit eri sektoreilla sekä toteuttaa näihin liittyviä varautumisen ja sopeutumisen toimia. Tavoitteena on aktiivisesti vähentää muutoksen aiheuttamia riskejä ja haavoittuvuuksia, joista monet kohdistuvat terveyteen ja hyvinvointiin.

Väestön ikääntyessä esim. hellejaksojen ja vaihtelevien lämpötilojen aiheuttaman liukkauden aiheuttamat riskit kasvavat.

Teematason arviointi

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMINEN

Kustannukset

- Kasvavat kustannukset kävely- ja pyöräteiden kunnossapidosta, kelirikkokorjaukset
- Investoinnit taajama-alueiden viherratkaisuihin
- Entistä tehokkaampi hulevesien hallinta: ylläpito ja investoinnit
- Vesistöjen ja kosteikkojen kunnostamis- ja ennallistamistoimet
- Kiinteistöjen suojaaminen ylikuumenemiselta (jäähdytyksen asentaminen, passiiviset aurinkosuojaratkaisut)
- Ulkopuolisen asiantuntijan selvitykset (tulvariskit, vesiensuojelu, pohjaveden suojelusuunnitelma jne.)

Hyödyt

- Väylien kunnossapidolla saavutetaan terveys- ja turvallisuushyötyjä (aktiivisempi liikkuminen, vähemmän onnettomuuksia)
- Sopeutumisen toimet ovat myös ennakoivia: ennakoivalla toimintatavalla pystytään tehokkaammin välttämään ilmastonmuutoksen aiheuttamia menetyksiä ja hyödyntämään mahdollisuuksia. Jos ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeudutaan ennakoivasti, kertyy vuoteen 2070 mennessä kansallisesti noin 5-8 miljardia euroa vähemmän tappioita kuin jos sopeutuminen on reaktiivista
- Sopeutumisen toimista iso osa toteutettavissa maakunnallisena yhteistyönä ja -hankkeina, jolloin mahdollista toteuttaa kustannustehokkaasti
- Ilmastonkestävä uudisrakentaminen ei automaattisesti ole tavanomaista rakentamista kalliimpaa

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastonmuutoksen sopeutumistyön arviointi ja kehittäminen	Kaikki toimialat	2027-
Tilojen jäähdytys osana helleaaltoihin varautumista	Tekninen toimi	2025-
Kuntalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen ääritilanteissa	Hallinto	2025-
Ilmastomuutoksen huomioiminen rakentamisessa	Rakennusvalvonta	2025-
Puiden ja viherpeitteen lisääminen taajama-alueilla	Tekninen toimi	2025-
Hulevesien hallinta ja hulevesitulvariskien arviointi	Tekninen toimi	2025
Pohjaveden suojelusuunnitelman päivitys ja ylläpito	Tekninen ja ympäristötoimi	2025-
Vesihuoltolaitoksen varautumistoimet	Kärkölen Vesi	2025-
Katu- ja tievaurioiden ennaltaehkäisy	Tekninen toimi	2025-
Valmiusharjoitukset ja varautumisen tason ylläpito	Hallinto	2025-

Viestintä ja ympäristökasvatus

Viestintä on keskeinen osa ilmastotyötä. Kunnan viestintä omista ilmastotoimista kannustaa muut toimijat mukaan työhön sekä lisää ymmärrystä asioiden merkityksestä.

Ilmasto- ja kestävyysasioista viestintää toteutetaan usein rajallisilla resursseilla, joten kunnassa on hyvä sopia viestinnän vastuut, keskeisimmät kohderyhmät sekä pääasialliset viestintäkanavat. Yhteinen viestintä muiden kuntien ja toimijoiden kanssa sekä osallistuminen vuosittaisiin tapahtumiin lisää vaikuttavuutta.

Yksi viestinnän tavoitteista on lisätä vuoropuhelua asukkaiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Etenkin nuorten ääniä on toivottu kuuluviin ilmastotoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Teematason arviointi

VIESTINTÄ JA YMPÄRISTÖKASVATUS

Kustannukset

- Viestinnän ja ympäristökasvatuksen teemat vaativat ensisijaisesti asiantuntijaresurssia eli osaamista ja aikaa toimenpiteiden edistämiseksi
  - Ilmastonmuutososaamisen ja ilmastoviestinnän osaamisen kehittäminen
  - Ajalliset resurssit toimenpiteiden toteuttamiseksi nykyiseltä henkilöstöltä / määräaikaiset projektityöntekijät tai harjoittelijat / vakituinen palkattava henkilö
  - Asiantuntijapalveluiden hankinta ulkoisilta palveluntarjoajilta
- Vuosittaiset kustannukset koulujen ja päiväkotien liittymisestä Vihreä lippu-ympäristöohjelmaan

Hyödyt

- Johdonmukainen ja avoin ilmastoviestintä parantaa tiedonkulkua oman organisaation sisällä ja mahdollistaa ilmastotyön kytkemisen osaksi jokapäiväistä toimintaa synergiat huomioiden
- Onnistunut viestintä ja sen riittävät resurssit mahdollistavat oman organisaation sekä alueen muiden toimijoiden sitouttamisen ilmasto- ja vastuullisuustyöhön
- Suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä ympäristökasvatuksella kauaskantoisia positiivisia seurauksia - palvelee koko yhteiskuntaa
- Vahvistaa kunnan vastuullisuusimagoa
- Vahvistaa yhteisöllisyyttä ja paikallista yhteistyötä

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastotyön näkyvyys ja viestinnän vastuiden jako	Kaikki toimialat	2025-
Ilmastotyöhön osallistaminen	Ympäristötoimi	2025-
Suunnitelmallinen ilmastoviestintä vuosikellon ja teemaviikkojen avulla	Ympäristötoimi ja viestintä	2025-
Monipuolinen kestävän kehityksen viestintä	Kaikki toimialat	2025-
Ympäristökasvatusohjelman valmistelu ja käyttöönotto	Sivistystoimi ja ympäristötoimi	2025-
Koulujen ja päiväkotien liittäminen ympäristöohjelmiin	Sivistystoimi	2025-
Ympäristöviikkojen viettäminen kouluissa	Sivistystoimi	2025-
Kaavoituskatsauksen hyödyntäminen ilmastoviestinnässä	Tekninen toimi	2025-
Ympäristöaiheiset tilaisuudet ja näyttelyt	Ympäristötoimi	2026-
Ilmasto- ja kestävyysviestintään panostaminen sisäisessä viestinnässä	Ympäristötoimi ja johtoryhmä	2025-
Ilmastokumppanuuden edistäminen	Elinvoima ja ympäristötoimi	2025-
Ilmastokokouksen järjestäminen säännöllisesti	Ympäristötoimi	2025-
Ilmastotyöpaja 6.-luokkalaisille	Ympäristötoimi ja sivistystoimi	2025-
Kunta haastaa asukkaat, yhdistykset ja yritykset ilmastotoimiin	Kaikki toimialat	2025-

Viestinnän ja ympäristökasvatuksen toimenpiteet

Ilmastotyön indikaattorit

Energia

1. Energian loppukäyttö kunnan alueella

476 GWh (2021)

Lähde: Syke, Ilmastoindikaattorit

2. Aurinkosähkön pientuotanto kunnan alueella (alle 1MWp)

0,4 GWh (2021)

Lähde: Syke, Ilmastoindikaattorit

Liikenne

3. Kuntaan rekisteröidyt henkilöautot

2 637 kpl
(30.9.2024)

4. Kuntaan rekisteröityjen sähkö-, hybridi- ja kaasuautojen lkm

55 sähköautoa
103 hybridiautoa
6 kaasuautoa
(30.9.2024)

Lähde: Traficom, Liikennekäytössä olevat henkilöautot alueittain

Kulutusajakauma

5. Kotitaloudet, joissa vähintään yksi auto

88% kotitalouksista
(Orimattila, Asikkala, Kärkölä, Iitti, 2021)

6. Kestävien kulkumuotojen osuus liikkumisesta:

jalankulku 14%
pyöräliikenne 3%
joukkoliikenne 2%
(Orimattila, Asikkala, Kärkölä, Iitti, 2021)

Lähde: Traficom, Henkilöliikennetutkimus, Päijät-Häme

Ruoka

6. Kasvisruuan kulutus ruokapalveluissa

Viestintä

7. Viestintätoimet esimerkiksi julkaistut kestävyysaiheiset uutiset vuoden aikana
8. Vietetyt kampanjaviikot